

KOMISIJOS SPRENDIMAS (ES) 2025/892

2024 m. spalio 31 d.

dėl priemonių SA.56399 ir SA.56634 (2021/C) (ex 2020/FC), kurias Prancūzija taikė bendrovei „Française des Jeux“

(pranešta dokumentu Nr. C(2024) 7735)

(Tekstas autentiškas tik prancūzų kalba)

(Tekstas svarbus EEE)

EUROPOS KOMISIJA,

atsižvelgdama į Sutartį dėl Europos Sąjungos veikimo, ypač į jos 108 straipsnio 2 dalies pirmą pastraipą,

atsižvelgdama į Europos ekonominės erdvės susitarimą, ypač į jo 62 straipsnio 1 dalies a punktą,

pagal pirmiau nurodytus straipsnius ⁽¹⁾ paprašiusi suinteresuotųjų šalių pateikti pastabų ir atsižvelgdama į jų pastabas,

kadangi:

1. PROCEDŪRA

- (1) 2020 m. sausio 31 d. Europos Komisija gavo „Association Française du Jeu en Ligne“ (toliau – AFJEL) ⁽²⁾ pateiktą skundą dėl įtariamos neteisėtos valstybės pagalbos, kuri buvo suteikta bendrovei „Française des Jeux“ (toliau – FDJ).
- (2) 2020 m. kovo 5 d. Europos Komisija gavo antrą skundą tuo pačiu klausimu, kurį pateikė „Betting and Gaming Council“ (toliau – BCG) ⁽³⁾.
- (3) 2021 m. liepos 26 d. Komisija nusprendė pradėti Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo (toliau – SESV) 108 straipsnio 2 dalyje numatytą procedūrą dėl įtariamos pagalbos priemonės, kuria už nepakankamą atlygį suteikiamos 25 metams užtikrintos išimtinės teisės (toliau – sprendimas pradėti procedūrą arba procedūros pradėjimas). 2021 m. liepos 27 d. apie šį sprendimą ji pranešė Prancūzijai.
- (4) Komisijos sprendimas pradėti procedūrą paskelbtas 2021 m. gruodžio 3 d. *Europos Sąjungos oficialiajame leidinyje*. Komisija paprašė suinteresuotųjų šalių pateikti savo pastabas dėl šios įtariamos pagalbos priemonės.
- (5) 2021 m. lapkričio 3 d. Prancūzija pateikė savo pastabas. 2022 m. sausio 3 d. Komisija gavo FDJ rašytines pastabas. 2022 m. sausio 3 d. ji taip pat gavo rašytines „BETCLIC entreprises limited“ (toliau – BETCLIC), „Union des blessés de la face et de la tête“ (toliau – UBFT) ir „Fédération Nationale André Maginot“ (toliau – FNAM) pastabas. 2022 m. sausio 12 d. Komisija gavo rašytines AFJEL pastabas, o 2022 m. sausio 18 d. – BCG pastabas. 2022 m. sausio 20 d. Komisija gavo „European Gaming and Betting Association“ (toliau – EGBA) pastabas.
- (6) Komisija 2022 m. sausio 31 d. ir 2022 m. vasario 15 d. raštais išsiuntė Prancūzijai suinteresuotųjų šalių pastabas dėl sprendimo pradėti procedūrą ir suteikė jai galimybę pateikti pastabas, o 2022 m. balandžio 19 d. raštu gavo jos pastabas.

⁽¹⁾ OL C 487/13, 2021 12 3, p. 13 – Įtariama neteisėta valstybės pagalba bendrovei „Française des Jeux“. Kvietimas teikti pastabas pagal Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 108 straipsnio 2 dalį.

⁽²⁾ AFJEL yra profesinė asociacija, vienijanti daugumą nuotolinių sporto žaidimų organizatorių, kuriems Prancūzijoje suteiktas leidimas.

⁽³⁾ BCG yra organizacija, atstovaujanti 90 % Jungtinės Karalystės žaidimų ir lošimų pramonės. Visų pirma BCG atstovauja Jungtinėje Karalystėje licencijuotiems nuotolinių lošimų organizatoriams.

- (7) 2022 m. vasario 23 d., 2022 m. gegužės 2 d., 2022 m. liepos 8 d., 2022 m. lapkričio 10 d., 2022 m. lapkričio 17 d., 2023 m. sausio 6 d., 2023 m. kovo 8 d., 2023 m. kovo 13 d., 2023 m. kovo 20 d., 2023 m. balandžio 28 d., 2023 m. birželio 23 d., 2023 m. rugsėjo 13 d., 2023 m. rugsėjo 29 d., 2023 m. spalio 26 d., 2023 m. gruodžio 14 d., 2024 m. sausio 22 d., 2024 m. sausio 23 d., 2024 m. vasario 2 d., 2024 m. kovo 12 d., 2024 m. balandžio 22 d., 2024 m. balandžio 28 d., 2024 m. gegužės 16 d., 2024 m. birželio 17 d., 2024 m. rugsėjo 18 d. ir 2024 m. spalio 21 d. elektroniniais laiškais AFJEL ir BCG atstovas pateikė papildomos informacijos ir susitiko su Komisija 2022 m. birželio 9 d. ir 2022 m. rugsėjo 27 d.
- (8) 2024 m. liepos 17 d. ir spalio 23 d. Komisijos tarnybos gavo papildomos informacijos iš Prancūzijos valdžios institucijų.
- (9) 2022 m. spalio 27 d. Komisijos tarnybos susitiko su Nacionaline lošimų priežiūros institucija (toliau – ANJ). 2022 m. lapkričio 12 d. ANJ buvo pateikta papildomų klausimų, į kuriuos ji atsakė 2023 m. vasario 27 d.

2. FDJ IR PRANCŪZIJOS AZARTINIŲ LOŠIMŲ RINKOS APRAŠYMAS

2.1. FDJ – įtariamąsias pagalbos gavėja

- (10) FDJ yra pirmaujanti Prancūzijos lošimų organizatorė ir antra pagal dydį loterijų organizatorė Europoje. FDJ turi daugiau nei 29 000 pardavimo vietų tinklą daugiau nei 11 000 komunų, bendrovėje dirba beveik 3 000 darbuotojų⁽⁴⁾.
- (11) 2023 m. FDJ apyvarta siekė 2 621 mln. EUR, pajamos neatskaičius palūkanų, mokesčių, nusidėvėjimo ir amortizacijos (EBITDA) – 656,8 mln. EUR, o grynas pelnas – 425,1 mln. EUR. Bendrosios lošimų pajamos sudarė 6 710,4 mln. EUR⁽⁵⁾.
- (12) FDJ yra pagrindinė azartinių lošimų organizatorė Prancūzijoje. 1978 m. lapkričio 9 d. valstybė suteikė „Société de la Loterie nationale et du Loto national“, kuri 1991 m. tapo FDJ, išimtinės teises organizuoti ir vykdyti nacionalinę loteriją⁽⁶⁾. 1985 m. balandžio 1 d. jai buvo suteiktos išimtinės teisės organizuoti sporto lažybas (išskyrus žirgų lenktynes)⁽⁷⁾.
- (13) 2010 m. gegužės 12 d. Prancūzija Įstatymu Nr. 2010-476 atvėrė nuotolinių azartinių lošimų sektorių konkurencijai. Nuo tos dienos žirgų lenktynių lažybų, nuotolinių sporto lažybų ir nuotolinio pokerio rinka tapo atvira konkurencijai. FDJ vis dar užima monopolinę padėtį loterijų (loterijų ir momentinių žaidimų) ir sporto lažybų fiziniuose platinimo tinkluose (išskyrus žirgų lenktynes) rinkoje⁽⁸⁾.
- (14) Prancūzijos azartinių lošimų rinka buvo reformuota 2019 m. gegužės 22 d. (žr. 2.2 skirsnį).
- (15) Norminiai aktai, kuriais remiantis buvo suteiktos 12 konstatuojamojoje dalyje nurodytos išimtinės teisės, buvo panaikinti 2020 m. birželio 23 d.⁽⁹⁾

⁽⁴⁾ Šią informaciją galima rasti integruotoje 2023 m. FDJ veiklos ataskaitoje, <https://www.fdjunited.com/2024/03/discover-the-2023-edition-of-the-fdj-groups-annual-integrated-report/>.

⁽⁵⁾ 2023 m. FDJ konsoliduotosios finansinės ataskaitos pateiktos <https://www.groupefdj.com/publications-et-resultats/>.

⁽⁶⁾ Šios išimtinės teisės buvo suteiktos 1978 m. lapkričio 9 d. Dekretu Nr. 78-1067 dėl nacionalinės loterijos ir nacionalinių lažybų organizavimo ir vykdymo. Naudojimosi šiomis teisėmis sąlygos buvo paaiškintos 1978 m. gruodžio 29 d. valstybės ir „Société de la Loterie nationale et du Loto national“ pasirašytame susitarime.

⁽⁷⁾ Šios išimtinės teisės buvo suteiktos 1985 m. balandžio 1 d. Dekretu Nr. 85-390 dėl sportinių lažybų organizavimo ir vykdymo. 1978 m. gruodžio 29 d. susitarimas (žr. pirmiau) buvo iš dalies pakeistas, kad būtų atsižvelgta į suteiktų išimtinių teisių apimtį išplėtimą. Vėliau jis buvo dar kartą iš dalies pakeistas įtraukus priedus, kuriuose visų pirma numatyta: i) išplėsti suteiktų išimtinių teisių apimtį; ii) pakeisti susitarimo galiojimo trukmę (iš pradžių jis buvo sudarytas 30 metų laikotarpiui, o paskutiniu 2006 m. kovo 9 d. pakeitimu numatyta, kad „susitarimas sudaromas neribotam laikotarpiui“); iii) atlikti pakeitimus, susijusius su bendrovės likvidavimo sąlygomis, visų pirma kompensacijos sąlygomis, taikytinomis tuo atveju, jei bendrovei dekretu nebebus patikėta organizuoti ir vykdyti lošimų pagal suteiktas išimtinės teises.

⁽⁸⁾ Žr. sprendimo pradėti procedūrą 2.2 skirsnį, kuriame išsamiai aprašyta iki 2019 m. gegužės 22 d. reformos taikyta teisinė sistema.

⁽⁹⁾ 1978 m. lapkričio 9 d. Dekretas Nr. 78-1067 ir 1985 m. balandžio 1 d. Dekretas Nr. 85-390 buvo panaikinti 2020 m. birželio 23 d. 1978 m. lapkričio 9 d. Dekretu Nr. 78-1067 ir 1985 m. balandžio 1 d. Dekretu Nr. 85-390 grindžiamas susitarimas yra nutrauktas.

2.2. Azartinių lošimų reforma Prancūzijoje

- (16) 2019 m. gegužės 22 d. Prancūzijos valdžios institucijos priėmė Įstatymą Nr. 2019-486 dėl įmonių augimo ir pertvarkymo (toliau – PACTE įstatymas), o 2019 m. spalio 2 d. – Potvarkį Nr. 2019-1015, kuriuo pertvarkomas azartinių lošimų reguliavimas (toliau – 2019 m. potvarkis). Abiem teisės aktams papildyti buvo išleisti keli dekretai ⁽¹⁰⁾.
- (17) Šiais aktais Prancūzija privatizavo FDJ ir reformavo azartinių lošimų reguliavimą.
- (18) Azartinių lošimų reguliavimo reforma (toliau – PACTE įstatymo reforma) buvo sutelkta į du pagrindinius elementus: i) išimtinę teisę suteikimą FDJ 25 metų laikotarpiui, viena vertus, vykdyti loterijas, kuriomis prekiaujama fiziniuose platinimo tinkluose ir internetu, ir, kita vertus, vykdyti sporto lažybas, organizuojamas fiziniuose platinimo tinkluose, už 380 mln. EUR atlygį ⁽¹¹⁾; ir ii) sporto lažybų apmokestinimą ⁽¹²⁾.

3. OFICIALIOS TYRIMO PROCEDŪROS PRADĖJIMAS

- (19) Kaip nurodyta 1 ir 2 konstatuojamosiose dalyse, Komisija gavo du skundus dėl įtariamo neteisėtos valstybės pagalbos suteikimo FDJ: vieną skundą 2020 m. sausio 31 d. pateikė AFJEL, kitą 2020 m. kovo 5 d. pateikė BCG. Abiejų skundų objektas yra tas pats ⁽¹³⁾.

3.1. Priemonės, dėl kurios vykdoma oficiali tyrimo procedūra, aprašymas

- (20) Dėl PACTE įstatymo pakeitimų FDJ turėjo sumokėti valstybei 380 mln. EUR atlygį už loterijų, kuriomis prekiaujama fiziniuose platinimo tinkluose ir internetu, ir sporto lažybų, organizuojamų fiziniuose platinimo tinkluose, vykdymą. Tokio atlygio principas buvo numatytas PACTE įstatymo 137 straipsnio IV dalies 1 punkte, kaip nurodyta 2019 m. potvarkio 17 straipsnyje (kuriame numatyta, kad „šio mokėjimo suma, gavus Dalyvavimo ir perdavimo komisijos sutikimą, nustatoma pagal 16 straipsnyje numatytą specifikaciją“).
- (21) Siekdamas nustatyti 380 mln. EUR atlygio, kurį turi sumokėti FDJ (toliau – atlygis arba kompensacija), sumą, Prancūzijos valdžios institucijos taikė diferencinį metodą: jos palygino būsimų FDJ išimtinę teisę (nuo 2019 m.) teorinę vertę dviem atvejais – prieš PACTE įstatymu numatytą reformą (priešinga faktinė situacija prieš PACTE įstatymą) ir po šios reformos (atsižvelgiant į PACTE įstatymo poveikį faktinei situacijai).

⁽¹⁰⁾ Visų pirma 2019 m. spalio 17 d. Dekretas Nr. 2019-1060 dėl bendrovei FDJ taikomos valstybės kontrolės sąlygų.

⁽¹¹⁾ Žr. sprendimo pradėti procedūrą 2.3.1 skirsnį: PACTE įstatymo 137 straipsnyje numatyta, kad išimtinės teisės FDJ suteikiamos ribotam laikotarpiui, o 2019 m. potvarkiu patikslinama išimtinę teisę apimtis (potvarkio 7 ir 8 straipsniai), apibrėžiamos sąlygos, kuriomis šiomis teisėmis bus naudojamos, ir nurodomas laikotarpis, kuriuo bus naudojamos teisėmis, t. y. 25 metai nuo PACTE įstatymo paskelbimo (potvarkio 15 straipsnis). 2019 m. spalio 17 d. Dekreto Nr. 2019-1060 dėl valstybės vykdomos griežtos FDJ kontrolės sąlygų 3 straipsnyje nustatytas 380 mln. EUR atlygis, kurį FDJ turi sumokėti už suteiktas išimtinės teises. 2019 m. spalio 17 d. valstybės ir FDJ pasirašytame susitarime nustatytos naudojimosi išimtinėmis teisėmis sąlygos.

⁽¹²⁾ Žr. sprendimo pradėti procedūrą 2.3.2 skirsnį: PACTE įstatymo 138 straipsnio I, III ir IV punktuose pakeista trijų specialių mokesčių, kuriuos Prancūzijoje turi mokėti sporto lažybų organizatoriai, bazė (bendrosios lošimų, o ne statymų pajamos) ir tarifai.

⁽¹³⁾ Be to, kad išimtinės teisės buvo suteiktos 25 metų laikotarpiui už netinkamą atlygį (380 mln. EUR), skundai taip pat buvo susiję su i) aiškia ir neribota garantija FDJ, kad iš jos negali būti atimtos išimtinės teisės, ar net visas patvirtinimas, net jei būtų padarytas rimtas nusižengimas, ir ii) lengvatiniu mokesčiniu režimu FDJ, vykdančiai fizines sporto lažybas, palyginti su nuotolinių lažybų organizatoriais. Abi priemonės (tariama garantija ir tariamas mokesčinis pranašumas) nepatenka į sprendimo pradėti procedūrą taikymo sritį. Dėl tariamos garantijos Komisija sprendime pradėti procedūrą pažymi, kad ja suteikiamas papildomas FDJ suteiktų išimtinę teisę užtikrinimas. Šis užtikrinimas suteikia pranašumą FDJ, nes padidinama išimtinę teisę vertė, kuri turi būti įvertinta ir į kurią turi būti atsižvelgta apskaičiuojant už išimtinę teisę mokėtiną atlygį. Todėl Komisija mano, kad teisių užtikrinimą būtina nagrinėti kartu su kompensacijos vertinimu. Dėl tariamo mokesčinio pranašumo Komisija pažymi, kad vertinant kompensaciją netiesiogiai buvo atsižvelgta į FDJ mokesčinę padėtį, nes tikrinant atlygio už išimtinę teisę dydį buvo atsižvelgta į visas FDJ suteiktas finansines lengvatas.

- (22) Remiantis 2019 m. rugsėjo 13 d. Prancūzijos valdžios institucijų atliktu išsamiu finansiniu vertinimu, FDJ išimtinių teisių teorinė vertė iki šių teisių reformos PACTE įstatymu buvo įvertinta nuo [...] * iki [...] mln. EUR. Tačiau, Prancūzijos valdžios institucijų teigimu, reforma turės įtakos šiai teorinei vertei dėl šių priežasčių:
- a) neigiamo poveikio, susijusio su išimtinių teisių trukmės apribojimu iki 25 metų, nors anksčiau jos buvo suteikiamos neribotam laikui (finansiniame vertinime apskaičiuota vertė sumažėjo nuo [...] iki [...] mln. EUR);
 - b) teigiamo poveikio, susijusio su išimtinių teisių užtikrinimu ⁽¹⁴⁾ ir mokesčių sistemos stabilizavimu ⁽¹⁵⁾, dėl kurio verslo planas yra mažiau rizikingas nei pagal ankstesnes nuostatas (tai sudaro finansiniame vertinime apskaičiuotą vertės padidėjimą nuo [...] mln. EUR iki [...] EUR);
 - c) neigiamo poveikio, susijusio su bendru mokesčių pakeitimo poveikiu verslo plano laikotarpiui ir kitomis papildomomis išlaidomis, kurias FDJ patyrė dėl PACTE įstatymo, pavyzdžiui, sandorio šalies rizikos draudimo išlaidomis ir rinkodaros išlaidomis (kurios atspindi finansiniame vertinime nustatytą [...] mln. EUR vertės sumažėjimą).
- (23) Taigi FDJ išimtinių teisių teorinė vertė po PACTE įstatymo reformos buvo įvertinta [...] EUR (vertė gali svyruoti nuo [...] iki [...] EUR, atsižvelgiant į vidutinę svertinę kapitalo kainą ir pajamas iš išimtinių teisių).
- (24) Taigi Prancūzijos valdžios institucijos apskaičiavo, kad atlygis, kurį FDJ turi sumokėti už savo išimtines teises, sudarė nuo 121 iki 748 mln. EUR ⁽¹⁶⁾, o tai atitinka PACTE įstatymo finansinį poveikį.
- (25) Remdamosi Dalyvavimo ir perdavimo komisijos (toliau – CPT) nuomone, Prancūzijos valdžios institucijos padarė išvadą, kad FDJ turėtų sumokėti 380 mln. EUR atlygį, kuris atitiktų teisingą skirtumo tarp FDJ išimtinių teisių teorinės vertės iki PACTE įstatymo įvykdytos reformos ir šių teisių teorinės vertės po reformos įvertinimą.

3.2. Sprendimas pradėti procedūrą

- (26) Sprendime pradėti procedūrą Komisija išreiškė abejonių dėl Prancūzijos valdžios institucijų taikyto metodo (diferencinio metodo) ir dėl to, ar kompensacijos sumos dydis atitinka rinkos kainą. Priešingu atveju FDJ turėtų konkurencinį pranašumą.
- (27) Ji pažymi, kad priimdama sprendimą dėl Graikijos veiklos vykdytojo OPAP (toliau – OPAP precedentas) ⁽¹⁷⁾ Komisija laikėsi nuomonės, kad pagalba atitinka rinkos kainą, jei valstybė teisės turėtojui palieka tik pagrįstą pelną ⁽¹⁸⁾. Šiame sprendime Komisija pažymėjo, kad pagrįstam pelnui nustatyti tinka diskontuotų pinigų srautų metodas ⁽¹⁹⁾.
- (28) Sprendime pradėti procedūrą Komisija nurodo, kad Prancūzijos valdžios institucijos, siekdamos nustatyti atlygį, kurį turi sumokėti FDJ, taikė pinigų srautų metodą, tačiau nukrypo nuo Graikijos valdžios institucijų OPAP precedente taikyto metodo. Iš tiesų dėl diferencinio metodo jos rėmėsi FDJ išimtinių teisių teorinės vertės prieš PACTE įstatymo reformą ir šių teisių teorinės vertės po reformos palyginimu, o OPAP byloje taikytas metodas buvo susijęs su būsimu pelnu, gautu per licencijos galiojimo laikotarpį.

(*) *Konfidenciali informacija.*

⁽¹⁴⁾ Pagal ankstesnę sistemą reguliavimo institucija galėjo bet kada atimti iš FDJ šių teisių teikiamą naudą, o dabar šios teisės FDJ suteikiamos įstatymu, todėl jas gali atimti tik įstatymų leidėjas.

⁽¹⁵⁾ Anksčiau valstybės mokesčiai buvo nustatomi kasmet. Todėl valstybė dažnai keitė FDJ taikomus valstybinius mokesčius, taigi kilo abejonių dėl jos pelningumo.

⁽¹⁶⁾ Orientacinis intervalas po FDJ verslo plano atnaujinimo.

⁽¹⁷⁾ Žr. 2013 m. sausio 4 d. Komisijos sprendimo byloje SA.33988 (OL C 1, 2013 1 4, p. 7), patvirtinto 2015 m. sausio 8 d. Bendrojo Teismo sprendimu *Club Hotel Loutraki ir kt. / Komisija*, T-58/13, ECLI:EU:T:2015:1, ir 2016 m. gruodžio 21 d. Teisingumo Teismo sprendimu *Club Hotel Loutraki ir kt. / Komisija*, C-131/15 P, ECLI:EU:C:2016:989, 28–29 ir 32 konstatuojamąsias dalis.

⁽¹⁸⁾ Mažiausias pelnas, reikalingas veiklos ir investicijų sąnaudoms, atsirandančioms dėl naudojimosi teisėmis, padengti, ir pagrįstas pelnas.

⁽¹⁹⁾ Diskontuoti pinigų srautai – vertinimo metodas, taikomas turto ar verslo vertei nustatyti diskontuojant numatomus būsimus pinigų srautus iki jų dabartinės vertės. Taikant šį metodą, atsižvelgiama į laiką ir riziką, susijusią su šiais būsimais pinigų srautais.

- (29) Komisija išreiškė abejonių dėl FDJ naudojamo tik pagrįsto pelno po PACTE įstatymo reformos, nes Prancūzijos pateiktame skaičiavimo metode išlaikomas iki reformos gautas pelnas, kuris, kaip matyti, nebuvo pagrįstas.
- (30) Komisija taip pat ginčijo Prancūzijos valdžios institucijų poziciją, kad dėl situacijos, buvusios iki ir po PACTE įstatymo priėmimo, tęstinumo PACTE įstatymas apsiribojo keliais pakeitimais, kurių poveikį išimtinių teisių vertei galima įvertinti taikant diferencinį metodą. Komisija laikėsi preliminaros nuomonės, kad FDJ išimtinės teisės iki PACTE įstatymo priėmimo atrodė nesaugios ir atšaukiamos, ir tuo remdamasi manė, kad diferencinis metodas nėra pagrįstas. Komisija taip pat išreiškė abejonių dėl FDJ teisės į kompensaciją, remiantis griežta valstybės atsakomybe tuo atveju, jei išimtinės teisės būtų panaikintos ateityje.
- (31) NET jei diferencinis metodas būtų buvęs pagrįstas, Komisija taip pat išreiškė abejonių dėl Prancūzijos apskaičiuotos išimtinių teisių, suteiktų iki ir po PACTE įstatymo priėmimo, vertės.
- (32) Galiausiai apskritai, kaip pažymėjo Komisija, 380 mln. EUR atlygis atrodo mažas, palyginti su OPAP sumokėtu atlygiu, nors ši sandorio šalis veikė mažesnėje Graikijos rinkoje ir jos teisės buvo labiau apribotos.
- (33) Sprendime pradėti procedūrą Komisija ne išreiškia abejonių dėl pranašumo sąvokos, bet ir pažymi, kad visi kiti su valstybės pagalbos sąvoka susiję kriterijai, regis, yra įvykdyti. Komisija nurodo neturinti pakankamai informacijos, kad galėtų daryti išvadą, jog jei konkurencinis pranašumas patvirtinamas ir priemonė priskiriama valstybės pagalbai, priemonė yra suderinama su vidaus rinka.

4. SUINTERESUOTŲJŲ ŠALIŲ PASTABOS

- (34) Savo pastabose dėl sprendimo pradėti procedūrą dvi suinteresuotosios šalys (FDJ ir UBFT / FNAM) palaiko Prancūzijos valdžios institucijas, o keturios suinteresuotosios šalys (EGBA, BCG, AFJEL, BETCLIC) patvirtina Komisijos abejones, išreikštas sprendime pradėti procedūrą.

4.1. Prancūzijos valdžios institucijas palaikančios šalys

4.1.1. FDJ

- (35) Visų pirma, FDJ nesutinka su Komisijos teiginiu, kad teisės, atsirandančios pagal PACTE įstatymą, yra naujos teisės, ir mano, kad po PACTE įstatymo priėmimo atsiradusios teisės yra iki PACTE įstatymo priėmimo galiojusios teisių tęsinys.
- (36) Pirma, ji teigia, kad PACTE įstatymu nebuvo panaikintos iki PACTE įstatymo priėmimo FDJ suteiktos teisės ir jos nebuvo perskirstytos. Ji mano, kad po PACTE įstatymo priėmimo atsiradusios teisės atitinka iki PACTE įstatymo priėmimo galiojusias teises, kaip esą patvirtina PACTE įstatymo rengimo parlamentinė ataskaita: joje teigiama, kad išimtinės teisės bus išlaikytos⁽²⁰⁾. FDJ teigia, kad iš 2018 m. birželio 18 d. įstatymo projekto poveikio tyrimo⁽²¹⁾ matyti, jog vienintelis reformos tikslas buvo užtikrinti, kad valstybė išlaikytų griežtą privatizuotos bendrovės kontrolę, ir paaiškinti tam tikras veiklos procedūras.
- (37) Antra, ji teigia, kad pagal PACTE įstatymą atsirandančių teisių apimtis nepakito. Tai esą atsispindi parlamentinėse procedūrose⁽²²⁾. Ji tvirtina, kad 2019 m. reformos apibrėžta nauja reguliavimo sistema tik patikslinta ir sukonkretinta anksčiau buvusi sistema, nustatant tiksliai jos vykdomų lošimų apibrėžtis, tačiau nekeičiant jos apimtį.
- (38) Trečia, atsakydama į sprendimo pradėti procedūrą 101 konstatuojamąją dalį, ji tvirtina, kad PACTE įstatyme numatytos išimtinės teisės nepasižymi jokiais naujomis savybėmis.

⁽²⁰⁾ 2018 m. rugsėjo 15 d. ataskaita Nr. 1088, kurią specialaus Nacionalinės Asamblėjos komiteto, atsakingo už PACTE įstatymo projekto nagrinėjimą, vardu parengė J. N. Barrot, C. Dubost, M. Lebec ir D. Sommer, p. 799.

⁽²¹⁾ Įstatymo dėl įmonių augimo ir pertvarkymo projekto poveikio tyrimas, 2018 m. birželio 18 d., p. 440.

⁽²²⁾ Žr. Ekonomikos reikalų komiteto informacinį pranešimą dėl 2019 m. gegužės 22 d. Įstatymo Nr. 2019–486 dėl įmonių augimo ir pertvarkymo įgyvendinimo, https://www.assemblee-nationale.fr/dyn/15/rapports/cion-eco/l15b2619_rapport-information.

- (39) Ketvirta, ji teigia, kad PACTE įstatymu tik pakeičiama „teisinė priemonė“, skirta naudojimuisi išimtinėmis teisėmis FDJ privatizavimo kontekste, t. y. išimtinės teisės, kurios anksčiau buvo numatytos norminiuose dokumentuose, dabar numatytos įstatyminiuose dokumentuose.
- (40) Antra, FDJ tvirtina, kad iki PACTE įstatymo priėmimo teisės nebuvo nesaugios.
- (41) Pirma, ji pažymi, kad Prancūzijos teisėje pripažįstamas principas, pagal kurį teisės aktų, kuriais sukuriamos atšaukiamos teisės, panaikinimas suteikia teisę į kompensaciją.
- (42) Antra, ji tvirtina, kad iki PACTE įstatymo priėmimo galiojusios teisės pateko į šią sistemą ir kad jas panaikinus FDJ būtų buvusi priteista kompensacija.
- (43) Trečia, ji tvirtina, kad po PACTE įstatymo priėmimo atsiradusios teisės nėra neatimamos ir kad po PACTE įstatymo priėmimo FDJ išimtinės teisės gali būti panaikinamos.
- (44) Trečia, ji tvirtina, kad atlygio už išimtinės teises dydis po PACTE įstatymo priėmimo nėra mažesnis už atlygio už išimtinės teises dydį OPAP atveju.
- (45) Pirma, ji teigia, kad 375 mln. EUR atlygį OPAP atveju iš tikrųjų sudaro 300 mln. EUR, kurie atitinka 2011 m. OPAP sumokėtą sumą, skirtą iš anksto sumokėti daliai OPAP 2020–2030 m. mokėtinų viešųjų mokesčių, ir kad tik papildomas 75 mln. EUR atlygis turėtų būti laikomas kompensacija už suteiktas išimtinės teises.
- (46) Antra, ji teigia, kad FDJ turėjo sumokėti daugiau konkrečių viešųjų mokesčių ⁽²³⁾ nei OPAP (2011–2020 m. FDJ sumokėjo 2,5 karto daugiau mokesčių) ir kad FDJ gryniosios pajamos per šį laikotarpį buvo daug mažesnės nei OPAP (FDJ – 1,3 mlrd. EUR, o OPAP – 2,4 mlrd. EUR).
- (47) Ketvirta, ji teigia, kad iki PACTE įstatymo priėmimo FDJ teisės nuo 2006 m. buvo neribotos trukmės ir kad iki PACTE įstatymo priėmimo teisių panaikinimas buvo galimas tik gavus kompensaciją iš valstybės.

4.1.2. UBFT / FNAM

- (48) Abi asociacijos nesutinka su Komisijos teiginiu, kad FDJ teisės iki PACTE įstatymo priėmimo buvo atšaukiamos ir nesaugios ⁽²⁴⁾. Jos tvirtina, kad iki PACTE įstatymo priėmimo FDJ turėjo teises, kurios negalėjo būti staiga atšauktos be kompensacijos. Jos teigia, kad daug kartų išimtinėms teisėms pritarė Vyriausybė (2010 m. liberalizavimo metu) ir Prancūzijos teismai (Valstybės Taryba ir Kasacinis Teismas 2000 ⁽²⁵⁾, 2007 ⁽²⁶⁾, 2009 ⁽²⁷⁾, 2011 ⁽²⁸⁾ ir 2013 m. ⁽²⁹⁾), ir nurodo, kad 2017 m. Europos Komisija nutraukė įvairias su azartiniais lošimais susijusias pažeidimų ir skundų nagrinėjimo procedūras.
- (49) Abi asociacijos taip pat prieštarauja Komisijos teiginiui, kad teisių panaikinimo atveju FDJ nebūtų turėjusi teisės į jokią kompensaciją. Jų nuomone, Prancūzijos teismai būtų pripažinę, kad teisių panaikinimas yra rimtas ir ypatingas, todėl teisė į kompensaciją būtų buvusi suteikta. Jos pažymi, kad jau yra precedentas, kai valstybė panaikino išimtinės su loterija susijusias teises ir už tai išmokėjo kompensaciją ⁽³⁰⁾.

⁽²³⁾ CSG, CRDS, fiskaliniai ir socialiniai mokesčiai už sporto lažybas, sporto plėtrai skirtas mokestis, PVM, visų pirma žyminis mokestis.

⁽²⁴⁾ Žr. sprendimo pradėti procedūrą 109 konstatuojamąją dalį.

⁽²⁵⁾ Valstybės Taryba, 2000 m. gegužės 15 d., *Confédération française des professionnels en jeux automatiques*, Nr. 202666.

⁽²⁶⁾ Valstybės Taryba, 2007 m. kovo 12 d., *Syndicat des casinos modernes de France*, Nr. 295882.

⁽²⁷⁾ Kasacinis Teismas, Baudžiamųjų bylų kolegija, 2009 m. birželio 3 d., Nr. 08-82.941.

⁽²⁸⁾ Valstybės Taryba, 2011 m. gruodžio 30 d., *Société Stanley International Betting Limited*, Nr. 330604.

⁽²⁹⁾ Valstybės Taryba, 2013 m. liepos 10 d., *Société Stanley International Betting Limited*, Nr. 357359.

⁽³⁰⁾ 1975 m. „GIE Prelo“, kuriai priklausė UBFT ir FNAM, buvo suteikta išimtinė teisė 10 metų vykdyti lažybas. Tačiau 1978 m. valstybė nusprendė perimti „GIE Prelo“ teises ir pavesti „Société de la Loterie Nationale et du Loto national“ (toliau – SLNLN) vykdyti nacionalines lažybas ir nacionalinę loteriją. Dėl teisių panaikinimo „GIE Prelo“ nariams buvo išmokėta kompensacija: jiems buvo skirta: i) 49 % kapitalo už nominalų [...] mln. EUR įnašą ir ii) komisinis atlygis už lažybų statymus. 1979–2008 m., UBFT ir FNAM duomenimis, buvę „GIE Prolo“ nariai, atsižvelgiant į infliaciją, gavo maždaug [...] mln. EUR kompensaciją už tai, kad iš dalies prarado išimtinės teises vykdyti lažybas.

- (50) Galiausiai, priešingai nei Komisija teigia sprendime pradėti procedūrą ⁽³¹⁾, jos mano, kad FDJ nuo 1978 m. moka valstybei atlygį už savo išimtinės teisės, vykdydama mokesines ir nemokesines prievoles. Esą 1978–2019 m. FDJ valstybei sumokėjo keliasdešimt milijardų eurų konkrečių azartinių lošimų mokesčių; esą valstybė vienašališkai išskaičiavo [...] mln. frankų 1983 m. ir [...] mln. frankų 1985 m.; 1988–2017 m. FDJ akcininkams išmokėjo [...] paskirstytino pelno, iš jo 72 % atiteko valstybei.

4.2. Šalys, manančios, kad sprendime pradėti procedūrą išreikštos abejonės yra pagrįstos

4.2.1. EGBA

- (51) EGBA, remdamasi OPAP precedentu, teigia, kad atlygis, kurį FDJ moka už išimtinės teisės, yra nepakankamas.
- (52) EGBA pažymi, kad atlygis, kurį turi sumokėti FDJ, yra gerokai mažesnis už grynąją dabartinę išimtinių teisių vertę, todėl FDJ pelnas viršija pagrįstą pelną. EGBA teigia, kad Prancūzijos valdžios institucijų pasirinktas metodas mokėtinam atlygiui nustatyti (diferencinis metodas) ir jį atlikti skaičiavimai (teisių iki ir po PACTE įstatymo priėmimo) yra klaidingi.
- (53) Ji mano, kad visos abejonės, kurias Komisija išreiškė sprendime pradėti procedūrą ir kurios nurodytos šio sprendimo 26–32 konstatuojamosiose dalyse, yra pagrįstos.

4.2.2. AFJEL / BCG

- (54) AFJEL ir BCG teigia, kad bendrovės FDJ mokėtinas 380 mln. EUR atlygis už išimtinių teisių suteikimą 25 metų laikotarpiui (2019–2044 m.) yra nepakankamas.
- (55) AFJEL ir BCG taip pat teigia, kad 380 mln. EUR atlygis neatitinka rinkos kainos. Pirma, jos teigia, kad skaičiavimo metodas, kuriuo remiantis nustatyta kompensacijos suma, yra ydingas, nes prieštarauja OPAP precedentui. Jos nesutinka su Prancūzijos valdžios institucijų argumentu, kad po PACTE įstatymo priėmimo atsiradusios FDJ teisės yra iki PACTE įstatymo priėmimo galiojusios teisių tęsinys ir nėra naujos teisės: jų nuomone, PACTE įstatymu nustatoma nauja teisinė sistema, kuri iš esmės keičia iki PACTE įstatymo priėmimo galiojusią tvarką. Jos taip pat teigia, kad apskaičiuojant atlygį reikėtų atsižvelgti į visą 2010–2019 m. neteisėtai gautą pagalbą. Antra, jos teigia, kad FDJ neturėtų jokios teisės į kompensaciją, jei išimtinės teisės būtų panaikintos. Trečia, jos teigia, kad atlygio įvertinimas yra klaidingas, nes Prancūzijos valdžios institucijos klaidingai manė, kad reforma gali turėti neigiamą poveikį FDJ, nors FDJ išimtinės teisės ir atlygis, kurį ji gali iš jų gauti, buvo užtikrinti, patvirtinti ir išplėsta jų apimtis, be to, jai buvo numatytas palankesnis mokesčių režimas. Ketvirta, jos teigia, kad Prancūzija nepasinaudojo lošimų galimybių, kurias FDJ suteikė išimtinės teisės, įsigaliojusios po PACTE įstatymo priėmimo, apimties išplėtimu.

4.2.3. BETCLIC

- (56) Pateikdama savo pastabas BETCLIC informavo Komisiją apie Valstybės Taryboje vykstantį procesą, kuriuo siekiama užginčyti dekretus, priimtus remiantis 2019 m. potvarkiu (žr. šio sprendimo 16 konstatuojamąją dalį).
- (57) BETCLIC perdavė Komisijai Valstybės Tarybai pateiktus prašymus, kuriuose, remdamasi OPAP precedentu, teigia, kad atlygis, kurį FDJ moka už išimtinės teisės, yra nepakankamas.

⁽³¹⁾ Žr. sprendimo pradėti procedūrą 98 konstatuojamąją dalį.

5. PRANCŪZIJOS VALDŽIOS INSTITUCIJŲ PASTABOS

- (58) Pasikeisdamos nuomonėmis su Komisija, Prancūzijos valdžios institucijos 2020 m. gegužės 26 d. atsakė į 2020 m. vasario 25 d. ir 2020 m. kovo 13 d. Komisijos raštus. 2021 m. lapkričio 3 d. jos pateikė pastabas dėl 2021 m. liepos 26 d. sprendimo pradėti procedūrą, o 2022 m. balandžio 22 d. pateikė papildomų pastabų.
- (59) Pirma, Prancūzijos valdžios institucijos teigia, kad PACTE įstatymu nebuvo panaikintos ir suteiktos naujos teisės, o pakeistas FDJ jau turimų teisių teisinis pagrindas. Jų nuomone, i) teisių turėtojas (FDJ), išimtinių teisių teisinis pobūdis ir apimtis liko nepakitę; ii) sutrumpėjo tik teisių galiojimo trukmė (nuo neribotos trukmės iki 25 metų) ir iii) PACTE įstatymu buvo užtikrintas teisinis pagrindas, visų pirma mokesčių sistema ir reguliavimo institucijos įsteigimas, ir patikslinta teisių apimtis. Prancūzijos valdžios institucijos remiasi bendra PACTE įstatymo analize, grindžiama parlamento darbu ⁽³²⁾ ir Valstybės Tarybos pozicijomis ⁽³³⁾, įvairių išimtinių teisių pakeitimų, kurie buvo atlikti skirtingomis datomis, įsigaliojimo tvarkaraščiu, ir CPT sutikimo aiškinimu, susijusiu su finansiniu atlygiu, kurį FDJ turi sumokėti pagal PACTE įstatymą ⁽³⁴⁾.
- (60) Antra, kalbant apie atlygį už išimtinės teisės, Prancūzijos valdžios institucijos mano, kad apskaičiuojant FDJ finansinį atlygį taikant diferencinį metodą atlygis nebuvo per mažas.
- (61) Prancūzijos valdžios institucijos pažymi, kad atlygiui įvertinti taikytas metodas nesulyginamas su OPAP precedentui taikytu metodu, nes iki PACTE įstatymo priėmimo FDJ naudojosi išimtinėmis teisėmis neribotą laiką ir jai ne suteiktos naujos išimtinės teisės, o turėtos teisės pakeistos ir apribotos. Be to, jos mano, kad apskaičiuojant finansinį atlygį buvo atsižvelgta į FDJ išimtinių teisių užtikrinimo vertę.
- (62) Trečia, Prancūzijos valdžios institucijos tvirtina, kad pagal diferencinį metodą po PACTE įstatymo priėmimo atsiradusių teisių teorinė vertė nebuvo nuvertinta, nes PACTE įstatymu FDJ nesuteikta galimybė kurti naujų lošimų.
- (63) Prancūzijos valdžios institucijos tvirtina, kad CPT kompensacijos sumos vertinimą atliko nepriklausomai, taikydama objektyviais metodais pagrįstą daugiakriterį metodą, remdamasi Prancūzijos valstybei patariančių bankų parengtomis ataskaitomis.
- (64) Ketvirta, Prancūzijos valdžios institucijos pažymi, kad, nors iki PACTE įstatymo priėmimo pagal valstybės pagalbos teisę oficialiai nebuvo mokamas joks atlygis, FDJ nuo pat įsteigimo sumokėjo dideles sumas pagal apmokestinimo niveliuojant statymus sistemą.
- (65) Jos taip pat teigia, kad FDJ bylos negalima lyginti su OPAP byla, kuri buvo susijusi su naujų teisių suteikimu ir besibaigiančių teisių pratęsimu, o FDJ byloje Prancūzija PACTE įstatymu tik iš dalies pakeitė FDJ nuolat teiktas teises. Jos taip pat teigia, kad 380 mln. EUR atlygis yra panašus į tą, kurį Komisija patvirtino OPAP precedente. Prancūzijos valdžios institucijos apskaičiavo, kad, palyginti su FDJ ir OPAP bendrosiomis lošimų pajamomis (BLP) ⁽³⁵⁾, abiejų veiklos vykdytojų mokėtina kompensacija yra netgi labai panaši.
- (66) Penkta, Prancūzijos valdžios institucijos tvirtina, kad nagrinėjama priemonė nedaro jokio poveikio konkurencijai, nes FDJ, kaip išimtinės teisės turintis veiklos vykdytojas, atsiduria teisės aktais įtvirtintos monopolijos padėtyje, o tai reiškia, kad rinkoje ir dėl rinkos nėra konkurencijos. Be to, Prancūzijos valdžios institucijos tvirtina, kad finansinis pranašumas, kurį FDJ gauna dėl išimtinių teisių suteikimo, negali apsunkinti kitų valstybių narių veiklos vykdytojų patekimo į Prancūzijos rinką, nes jie esą nekonkuruoja su FDJ siūlomais lošimais, dėl kurių suteiktos išimtinės teisės.

⁽³²⁾ Žr. 2018 m. rugsėjo 15 d. Parlamentinį pranešimą Nr. 1088, parengtą Nacionalinės Asamblėjos specialiojo komiteto, atsakingo už PACTE įstatymo projekto nagrinėjimą, vardu, ir Pranešimą Nr. 254, parengtą Senato specialiojo komiteto, atsakingo už PACTE įstatymo projekto nagrinėjimą, vardu.

⁽³³⁾ Valstybės Tarybos nuomonės Nr. 394599 ir 395021, 2018 m. birželio 14 d.

⁽³⁴⁾ Žr. 2019 m. spalio 7 d. Dalyvavimo ir perdavimo komisijos nuomonę Nr. 2019-A.C.-1.

⁽³⁵⁾ Prancūzijos valdžios institucijos apskaičiavo, kad tik 75 mln. EUR atitinka OPAP vertinimą už išimtinių teisių suteikimą, o tai sudaro maždaug 4,8 % jos 2018 m. BLP, t. y. 0,48 % už koncesijos metus, o 380 mln. EUR už FDJ išimtinių teisių užtikrinimą sudaro 7,4 % jos 2018 m. BLP, t. y. 0,3 % už koncesijos metus.

- (67) Šešta, 2022 m. balandžio 15 d. pranešime Prancūzijos valdžios institucijos pažymi, kad FDJ išimtinių teisių užtikrinimas PACTE įstatymu nereiškia, kad šios teisės tapo neatšaukiamos, nes įstatymų leidėjas ir toliau turi teisę jas panaikinti prieš jų galiojimo pabaigą. Be to, 2010 m. gegužės 12 d. Įstatyme Nr. 2010-476, iš dalies pakeistame 2019 m. potvarkiu, jau buvo numatytas mechanizmas, pagal kurį priežiūros institucija galėjo sustabdyti arba panaikinti FDJ lošimų licencijas, jei buvo pažeistos sąlygos, kuriomis buvo leista vykdyti lošimus, ir mechanizmas, pagal kurį už biudžetą atsakingas ministras galėjo sustabdyti arba uždrausti vykdyti lošimus viešosios tvarkos užtikrinimo sumetimais. Nes šie mechanizmai taikomi visiems FDJ lošimams, kuriuos FDJ vykdo pagal savo išimtinės teises. Teigiamą PACTE įstatymo poveikį, viena vertus, esą sudaro tai, kad išimtinės teisės, anksčiau suteiktos dekretu neribotam laikotarpiui, būtų pakeistos į įstatyme numatytas išimtinės teises ne ilgesniam kaip 25 metų laikotarpiui (dėl to sumažėtų FDJ kapitalo sąnaudų rizikos priedas), ir, kita vertus, stabilios mokesčių sistemos įdiegimas. Į šį poveikį esą būtų buvę atsižvelgta CPT vertinant atlygį, kurį turi sumokėti FDJ. Be to, Prancūzijos valdžios institucijos primena, kad, jų nuomone, po reformos buvo gerokai sustiprinta FDJ lošimų pasiūlos kontrolė ir kad priėmus PACTE įstatymą FDJ išimtinių teisių apimtis buvo griežčiau kontroliuojama ⁽³⁶⁾.
- (68) Galiausiai Prancūzijos valdžios institucijos informavo Komisiją apie 2023 m. balandžio 14 d. Valstybės Tarybos sprendimus (Nr. 436434, 436450, 436814, 436822, 436866, 436439, 436441 ir 436449), kuriais buvo atšaukti visi ieškovų teiginiai ⁽³⁷⁾ ir, visų pirma, dar kartą patvirtinta, kad FDJ išimtinės teisės buvo tęstinės iki PACTE įstatymo priėmimo ir po jo, o tai, pasak Prancūzijos valdžios institucijų, patvirtina, kad atlygis už išimtinės teises buvo apskaičiuotas taikant diferencinį metodą.

6. PRIEMONĖS VERTINIMAS

- (69) Pagal Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo (SESV) 107 straipsnio 1 dalį, „valstybės narės arba iš jos valstybinių išteklių bet kokia forma suteikta pagalba, kuri, palaikydama tam tikras įmones arba tam tikrų prekių gamybą, iškraipo konkurenciją arba gali ją iškraipyti, yra nesuderinama su vidaus rinka, kai ji daro įtaką valstybių narių tarpusavio prekybai“.
- (70) Vadinas, kad priemonė būtų laikoma valstybės pagalba pagal SESV 107 straipsnio 1 dalį, ji turi atitikti šias kumuliacines sąlygas:
- nagrinėjama priemonė turi būti skirta panaudojant valstybinius išteklius ir ją turi būti skyrusi valstybė;
 - priemone jos gavėjui (-ams) turi būti suteikiamas ekonominis pranašumas;
 - tas pranašumas turi būti atrankusis ir
 - dėl aptariamos priemonės iškraipoma arba gali būti iškraipyta konkurencija ir gali būti daromas poveikis valstybių narių tarpusavio prekybai.

6.1. Valstybės pagalbos buvimas

6.1.1. Įmonės ir ekonominės veiklos sąvoka

- (71) Pagal nusistovėjusią teismų praktiką, įmonės sąvoka apima bet kurį subjektą, kuris vykdo ekonominę veiklą, nepaisant jo teisinio statuso ir to, kaip jis finansuojamas ⁽³⁸⁾. Taigi tai, ar konkretus subjektas priskiriamas prie įmonių, visiškai priklauso nuo jo veiklos pobūdžio. Pasak Teisingumo Teismo, bet kokia veikla, susijusi su prekių ir paslaugų siūlymu tam tikroje rinkoje, yra ekonominė veikla ⁽³⁹⁾.

⁽³⁶⁾ Prancūzijos valdžios institucijų teigimu, iki PACTE įstatymo priėmimo galiojusiose taisyklėse nebuvo nuostatų, kuriomis būtų reglamentuojamas didžiausias loterijos žaidimų, kuriuos gali organizuoti FDJ, skaičius, o PACTE įstatymu buvo nustatytas didžiausias loterijos žaidimų, kuriuos gali organizuoti FDJ, skaičius: iš viso 140 loterijos žaidimų, iš kurių 40 žaidimų fiziniuose tinkluose ir 100 žaidimų internetu (žr. Vidaus saugumo kodekso D.322-14 straipsnį).

⁽³⁷⁾ Išskyrus ieškinį, susijusį su kompensacijos suma, dėl kurio Valstybės Taryba nusprendė sustabdyti bylos nagrinėjimą, kol Komisija priims sprendimą.

⁽³⁸⁾ 2000 m. rugsėjo 12 d. Teisingumo Teismo sprendimas *Pavlov ir kt.*, sujungtos bylos nuo C-180/98 iki C-184/98, ECLI:EU:C:2000:428, 74 punktą.

⁽³⁹⁾ Žr. 1987 m. birželio 16 d. Teisingumo Teismo sprendimą *Komisija / Italija*, 118/85, ECLI:EU:C:1987:283, 7 punktą; 1998 m. birželio 18 d. Teisingumo Teismo sprendimą *Komisija / Italija*, 35/96, ECLI:EU:C:1998:303, 36 punktą; 2000 m. rugsėjo 12 d. Teisingumo Teismo sprendimą *Pavlov ir kt.*, sujungtos bylos nuo C 180/98 iki C 184/98, ECLI:EU:C:2000:428, 75 punktą.

- (72) FDJ už atlygį azartinių lošimų rinkoje siūlo loterijos žaidimus (traukimo ir momentinius žaidimus) ir sporto lažybų (išskyrus žirgų lenktynes) paslaugas (žr. šio sprendimo 2.1 skirsnį).
- (73) Todėl FDJ yra įmonė, vykdanči ekonominę veiklą, kaip apibrėžta SESV 107 straipsnio 1 dalyje.

6.1.2. Valstybinių išteklių naudojimas ir priemonės priskirtinumas valstybei

- (74) Pagal SESV 107 straipsnio 1 dalį, valstybės pagalba gali būti tik valstybės arba iš valstybinių išteklių suteikta pagalba. Iš valstybinių išteklių tiesiogiai arba netiesiogiai suteikiamas pranašumas ir tokios priemonės priskyrimas valstybei yra dvi atskiros valstybės pagalbos buvimo sąlygos, kurios abi turi būti įvykdytos ⁽⁴⁰⁾.
- (75) Dėl kriterijaus, susijusio su priemonės priskirtinumu valstybei, Komisija pažymi, kad išimtinių teisių reforma buvo įgyvendinta PACTE įstatymu, 2019 m. potvarkiu ir 2019 m. spalio 17 d. įgyvendinimo dekretu Nr. 2019-1060 ⁽⁴¹⁾. Todėl ši priemonė priskirtina valstybei, kuri yra šių norminių aktų iniciatorė.
- (76) Dėl valstybinių išteklių kriterijaus reikėtų priminti, kad valstybė, suteikdama specialiąsias teises, gali veikti kaip reguliavimo institucija ir teisėtai nuspręsti maksimaliai nedidinti pajamų, kurios priešingu atveju galėtų būti gautos, jeigu visi susiję veiklos vykdytojai būtų vertinami laikantis nediskriminavimo principo ir būtų akivaizdus ryšys tarp reguliavimo tikslo pasiekimo ir pajamų atsisakymo ⁽⁴²⁾. Tokiais atvejais atrankos procedūra turi būti pagrįsta skaidriai ir nediskriminuojant *ex ante* nustatytais kriterijais ⁽⁴³⁾. Tokiu atveju teisių turėtojai negauna jokios valstybės pagalbos pagal SESV 107 straipsnio 1 dalį. Tačiau akivaizdu, kad šiuo atveju šios sąlygos nėra įvykdytos. Be to, išimtinės teisės suteikimas dėl savo pobūdžio yra diskriminacinis, todėl minėtos sąlygos negali būti įvykdytos. Pažymėtina, kad, siekiant nustatyti valstybinių išteklių panaudojimą, nebūtina, kad būtų atliktas teigiamas lėšų pervedimas; pajamų, kurios paprastai būtų atitekusios valstybei, atsisakymas yra valstybinių išteklių perdavimas ⁽⁴⁴⁾.
- (77) Todėl aptariama priemonė priskirtina Prancūzijos valstybei ir skiriama panaudojant valstybinius išteklius.

⁽⁴⁰⁾ Žr., pvz., 2002 m. gegužės 16 d. Teisingumo Teismo sprendimą *Prancūzija / Komisija (Stardust)*, C-482/99, ECLI:EU:C:2002:294, 24 punktą; 2006 m. balandžio 5 d. Bendrojo Teismo sprendimą *Deutsche Bahn AG / Komisija*, T-351/02, ECLI:EU:T:2006:104, 103 punktą.

⁽⁴¹⁾ Šiuo klausimu žr. šio sprendimo 16–18 konstatuojamąsias dalis.

⁽⁴²⁾ Šiuo klausimu žr. 2004 m. liepos 20 d. Komisijos sprendimo „Valstybės pagalba NN 42/2004 – Prancūzija – „Orange“ ir SFR mokėtinų mokesčių už UMTS licencijas pakeitimas“ (OL C 275, 2005 11 8, p. 3) 28, 29 ir 30 konstatuojamąsias dalis, patvirtintas Sąjungos teismų (2007 m. liepos 4 d. Bendrojo Teismo sprendimas *Bouygues / Komisija*, T 475/04, ECLI:EU:T:2007:196, 108–111 ir 123 punktai, ir 2009 m. balandžio 2 d. Teisingumo Teismo sprendimas *Bouygues ir Bouygues Télécom / Komisija*, C 431/07 P, ECLI:EU:C:2009:223, 94–98 ir 125 punktai). Šiuo atveju valstybė, išdavusi UMTS radijo spektro licencijas, tuo pat metu atliko ir telekomunikacijų reguliuotojo, ir šių valstybinių išteklių valdytojo funkcijas ir siekė reguliavimo tikslų, nustatytų 1997 m. balandžio 10 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 97/13/EB dėl bendrųjų leidimų ir individualių licencijų išdavimo bendrųjų principų telekomunikacijų paslaugų srityje (OL L 117, 1997 5 7, p. 15). Tokiomis aplinkybėmis Sąjungos teismai patvirtino, kad licencijų išdavimas maksimaliai nepadidinant pajamų, kurios galėjo būti gautos, nėra susijęs su valstybės pagalba, nes atitinkamos priemonės buvo pagrįstos Direktyvoje 97/13/EB nustatytais reguliavimo tikslais ir atitiko nediskriminavimo principą. Tačiau 2011 m. rugsejo 8 d. Teisingumo Teismo sprendime *Komisija / Nyderlandai*, C 279/08 P, ECLI:EU:C:2011:551, 88 ir paskesniuose punktuose Teismas nenustatė reguliavimo priežasčių, dėl kurių pagalbos skyrimas būtų buvęs pateisintas neatsižvelgiant į laisvai parduodamus taršos leidimus. Taip pat žr. 2015 m. sausio 14 d. Teisingumo Teismo sprendimą *Eventech / Parking Adjudicator*, C-518/13, ECLI:EU:C:2015:9, 46 ir paskesnius punktus.

⁽⁴³⁾ Žr. 2007 m. liepos 4 d. Bendrojo Teismo sprendimą *Bouygues SA / Komisija*, T-475/04, EU:T:2007:196, 104 punktą.

⁽⁴⁴⁾ 2000 m. gegužės 16 d. Teisingumo Teismo sprendimas *Prancūzija / Ladbroke Racing ir Komisija*, C 83/98 P, ECLI:EU:C:2000:248, 48–51 punktai.

6.1.3. Atrankumas

- (78) Kad priemonė būtų laikoma valstybės pagalba, ji turi būti atranki, t. y. ja turi būti teikiama pirmenybė „tam tikroms įmonėms ar tam tikrų prekių gamybai“ pagal SESV 107 straipsnio 1 dalį.
- (79) Sprendime numatyta priemonė (išimtinį teisių suteikimas bendrovei FDJ 25 metams už 380 mln. EUR atlygi) susijusi tik su FDJ.
- (80) Kadangi tai yra individuali pagalba, daroma prielaida, kad priemonė yra atranki. Bet koku atveju FDJ yra vienintelė bendrovė, kuri naudojasi išimtinėmis teisėmis vykdyti loterijas, parduodamas fiziniuose platinimo tinkluose ir internetu, ir sporto lažybas, organizuojamas fiziniuose platinimo tinkluose.

6.1.4. Konkurencijos iškraipymas ir poveikis prekybai

- (81) Valstybės taikoma priemonė laikoma iškraipiančia konkurenciją arba galinčia ją iškraipyti, jeigu dėl jos gavėjo konkurencinė padėtis gali pagerėti, palyginti su kitomis įmonėmis, su kuriomis jis konkuruoja⁽⁴⁵⁾. Taigi visais praktiniais tikslais paprastai laikoma, kad konkurencija yra iškraipoma pagal SESV 107 straipsnio 1 dalį, kai tik valstybė suteikia kokiam nors įmonei finansinį pranašumą liberalizuotame sektoriuje, kuriame yra arba galėtų būti konkurencija⁽⁴⁶⁾.
- (82) Komisija pažymi, kad priėmus 2010 m. gegužės 12 d. Įstatymą Nr. 2010-476 nuotolinių azartinių lošimų sektorius tapo atviras konkurencijai (žirgų lenktynių lažybos, sporto lažybos ir internetinis pokeris). FDJ konkuruoja internetinėje sporto (išskyrus žirgų lenktynes) lažybų rinkoje. Todėl bet koks finansinis pranašumas, susijęs su išimtinį teisių suteikimu, gali sustiprinti FDJ konkurencinę padėtį kitų konkuruojančių įmonių atžvilgiu, ypač internetinėje sporto lažybų rinkoje.
- (83) Šiuo klausimu Prancūzijos valdžios institucijos teigė, kad priemonė nėra tokia, kuri sustiprintų FDJ konkurencinę padėtį kitų konkuruojančių įmonių atžvilgiu.
- (84) Prancūzijos valdžios institucijos tvirtina, kad i) nagrinėjamoje veikloje FDJ užima teisės aktais įtvirtintos monopolijos padėtį, pašalindama bet kokią konkurenciją rinkoje ir dėl rinkos, ir ii) FDJ veikla, vykdoma remiantis FDJ išimtinėmis teisėmis, sudaro atitinkamas rinkas, kurios skiriasi nuo kitų konkuruojančių azartinių lošimų veiklos rūšių (lažybos žirgų lenktynėse, sporto lažybos ir internetiniai pokerio žaidimai).
- (85) Be to, nuo pat FDJ įsteigimo niekas nedraudė FDJ veikti kitose ES valstybėse narėse konkurencijai atvirose rinkose arba konkuruoti su kitais veiklos vykdytojais dėl išimtinį teisių kitose valstybėse narėse. Atrodo, kad FDJ veikia keliose kitose šalyse, ne tik Prancūzijoje (pavyzdžiui, 2023 m. ji įsigijo „Premier Lotteries Ireland“, kuri turi išimtinės teisės vykdyti Airijos nacionalinę loteriją iki 2034 m.), ir veikia kitose rinkose, ne tik teikdama paslaugas pagal išimtinės teisės, pavyzdžiui, vykdydama sporto lažybas internetu.
- (86) Todėl tikėtina, kad dėl šios priemonės bus iškreipta konkurencija azartinių lošimų sektoriuje, ypač loterijų ir sporto lažybų rinkose.
- (87) Kalbant apie poveikio prekybai kriterijų, remiantis nusistovėjusia teismų praktika, nebūtina nustatyti, kad pagalba daro faktinį poveikį valstybių narių tarpusavio prekybai, bet reikia išnagrinėti, ar pagalba gali daryti poveikį tokiai prekybai⁽⁴⁷⁾. Šiuo atveju 2010 m. gegužės 12 d. Įstatymu Nr. 2010-476 nuotolinių azartinių lošimų sektorius atvertas konkurencijai, todėl kitų valstybių narių veiklos vykdytojai gali patekti į Prancūzijos rinką. Taigi dėl finansinės naudos, kurią FDJ gauna dėl išimtinį teisių suteikimo, galėtų būti apsunkintas tokių veiklos vykdytojų pateikimas į rinką ir daromas poveikis valstybių narių tarpusavio prekybai.

⁽⁴⁵⁾ 1980 m. rugsėjo 17 d. Teisingumo Teismo sprendimas *Philip Morris*, 730/79, ECLI:EU:C:1980:209, 11 punktas. 2000 m. birželio 15 d. Bendrojo Teismo sprendimas *Alzetta*, sujungtos bylos T 298/97, T 312/97 ir kt., ECLI:EU:T:2000:151, 80 punktas.

⁽⁴⁶⁾ 2000 m. birželio 15 d. Bendrojo Teismo sprendimas *Alzetta*, sujungtos bylos T 298/97, T 312/97 ir kt., ECLI:EU:T:2000:151, 141–147 punktai; 2003 m. liepos 24 d. Teisingumo Teismo sprendimas *Altmark Trans*, C 280/00, ECLI:EU:C:2003:415.

⁽⁴⁷⁾ Žr. 2015 m. sausio 14 d. Teisingumo Teismo sprendimą *Eventech / Parking Adjudicator*, C 518/13, ECLI:EU:C:2015:9, 65 punktą; 2013 m. gegužės 8 d. Teisingumo Teismo sprendimą *Libert ir kt.*, sujungtos bylos C 197/11 ir C-203/11, ECLI:EU:C:2013:288, 76 punktą.

- (88) Apibendrindama Komisija mano, kad dėl priemonės iškraipoma arba gali būti iškraipoma konkurencija ir daromas poveikis valstybių narių tarpusavio prekybai.

6.1.5. Ekonominio pranašumo suteikimas

- (89) Pagal SESV 107 straipsnio 1 dalį, siekiant įvertinti, ar valstybės priemonė yra pagalba įmonei, būtina nustatyti, ar atitinkama įmonė turi ekonominį pranašumą, dėl kurio ji nepatiria išlaidų, kurias paprastai turėtų padengti iš savo finansinių išteklių, arba ar ji turi pranašumą, kurio nebūtų turėjusi įprastomis rinkos sąlygomis, t. y. nesant valstybės intervencijos ⁽⁴⁸⁾.
- (90) Suteikiant išimtinės teises, pranašumas atsiranda tada, kai teisių gavėjas nesumoka pakankamo atlygio, kurį būtų galima laikyti atitinkančiu rinkos kainą ⁽⁴⁹⁾.
- (91) Sprendime pradėti procedūrą Komisija išreiškė abejonį dėl Prancūzijos valdžios institucijų taikyto metodo, pagal kurį buvo vertinama šio atlygio suma (diferencinis metodas), ir dėl to, ar 380 mln. EUR atlygis atitinka rinkos kainą ⁽⁵⁰⁾. Šiame sprendime Komisija pažymėjo, kad atlygis už suteiktas išimtinės teises buvo gerokai mažesnis už kainą, kurią būtų galima laikyti rinkos kaina, o tai būtų suteikę pranašumą FDJ.

6.1.5.1. Atlygio apskaičiavimo metodika

6.1.5.1.1. 2019–2044 m. laikotarpio kompensacijai apskaičiuoti taikyto diferencinio metodo pagrindimas

- (92) Sprendime pradėti procedūrą Komisija laikėsi preliminaros nuomonės, kad PACTE įstatymu FDJ suteiktos teisės yra naujos teisės dėl pasikeitusios teisinės sistemos ir dėl reformos atsiradusių naujų išimtinių teisių savybių (visų pirma trukmės, mokėtino atlygio, teisių užtikrinimo ⁽⁵¹⁾).
- (93) Sprendime pradėti procedūrą Komisija nurodė, kad Prancūzijos valdžios institucijų argumentai, grindžiami teisių testinumu, atrodo neveiksmingi, ir padarė išvadą, kad iki PACTE įstatymo priėmimo galiojės išimtinių teisių režimas dėl PACTE įstatymo buvo iš esmės paveiktas ir pakeistas, todėl po PACTE įstatymo priėmimo įsigaliojės išimtinių teisių režimas yra nauja pagalba.
- (94) Komisija pažymi, kad, kaip nurodė Prancūzijos valdžios institucijos pradėjus oficialią procedūrą, FDJ išimtinės teisės egzistavo iki PACTE įstatymo priėmimo: šios teisės kyla iš teisės aktų, priimtų iki PACTE įstatymo priėmimo, visų pirma 1978 m. lapkričio 9 d. ir 1985 m. balandžio 1 d. dekretų. Nors šie dekretai buvo panaikinti priėmus PACTE įstatymą (taigi tuo metu, kai PACTE įstatymas jau buvo šių teisių teisinė priemonė), pačios išimtinės teisės nebuvo panaikintos, o tik iš dalies pakeistos. Prancūzijos valdžios institucijos taip pat teigia, kad ankstesnės teisės turėjo „realų ekonominį turinį“, nes FDJ iš esmės būtų turėjusi teisę į kompensaciją, jei šios teisės būtų buvusios panaikintos. Šiuo atžvilgiu Komisija pažymi, kad tiek pagal senąją teisinę sistemą iki PACTE įstatymo priėmimo, tiek pagal naująją teisinę sistemą, sukurtą PACTE įstatymu, FDJ išimtinės teisės galėjo ir gali būti teisėtai atimtos

⁽⁴⁸⁾ 1996 m. liepos 11 d. Sprendimas, C-39/94, *Syndicat français de l'Express international (SFEI) ir kt. / La Poste ir kt.*, EU:C:1996:285, 60 ir 61 punktai; 1999 m. balandžio 29 d. Sprendimas, C-342/96, *Ispanijos Karalystė / Europos Bendrijų Komisija*, EU:C:1999:210, 41 punktas.

⁽⁴⁹⁾ Žr. 2003 m. gegužės 22 d. Teisingumo Teismo sprendimą *Connect Austria Gesellschaft für Telekommunikation GmbH / Telekom-Control-Kommission ir Mobilkom Austria AG*, C-462/99, ECLI:EU:C:2003:297, 92 ir 93 punktus; 2007 m. liepos 4 d. Bendrojo Teismo sprendimą *Bouygues ir Bouygues Télécom SA / Komisija*, T-475/04, ECLI:EU:T:2007:196, 101, 104, 105 ir 111 punktus.

⁽⁵⁰⁾ Komisija pateikia išsamų paaiškinimą savo sprendimo pradėti procedūrą 98–113 konstatuojamosiose dalyse.

⁽⁵¹⁾ Naujos savybės nustatytos atsižvelgiant į: i) teisių galiojimo trukmę (anksčiau jos buvo suteikiamos neapibrėžtam laikotarpiui, o dabar jos suteikiamos 25 metams); ii) valstybei mokėtino atlygio (anksčiau suteiktos neatlygintinai, dabar 2019 m. spalio 17 d. Dekretu Nr. 2019-1060 už išimtinių teisių suteikimą numatytas 380 mln. EUR atlygis); iii) mažesnę riziką, kad valstybė pakeis mokesčių sistemą ir suteiktų teisių apimtį (reforma, palyginti su ankstesnėmis nuostatomis, užtikrinamos išimtinės teisės ir mokesčių sistema).

(skirtingais būdais): todėl teisių užtikrinimas pagal PACTE įstatymą šiuo atžvilgiu nelaikytinas teisių pobūdžio pakeitimu. Panašiai, kaip nurodo Prancūzijos valdžios institucijos, PACTE įstatymu nebuvo pakeistos pagrindinės teisių savybės. Privatizuojant FDJ, šiuo įstatymu buvo pakeistos tik naudojimosi šiomis teisėmis sąlygos: pakeista mokesčių sistema, patikslinta šių teisių galiojimo trukmė, išsamiau apibrėžta lošimų, kuriems taikomos išimtinės teisės, apimtis ir įsteigta reguliavimo institucija ⁽⁵²⁾.

- (95) Komisija pažymi, kad šią analizę savo 2023 m. balandžio 14 d. sprendimuose (žr. 68 konstatuojamąją dalį) patvirtino Valstybės Taryba ⁽⁵³⁾. Ši taip pat mano, kad FDJ lošimai, kuriems taikomos PACTE įstatymu leidžiamos išimtinės teisės, yra aiškiai apibrėžti ir išsamūs ir neleidžia FDJ pagal savo monopolį kurti lošimų, kurie patektų į konkurencijai atvirus lošimų ir lažybų segmentus ⁽⁵⁴⁾. Kadangi, CPT nuomone, scenarijus, pagal kurį išimtinių teisių suteikimas FDJ neribotam laikui būtų buvęs „nutrauktas ir suteikta nauja licencija“, yra „teorinis scenarijus, kuris nėra išlaikytas PACTE įstatyme“, ji taip pat patvirtina, kad PACTE įstatymu tik iš dalies pakeistos FDJ išimtinės teisės.

6.1.5.1.2. Diferencinio metodo taikymas apskaičiuojant atlygį, kurį turi sumokėti FDJ

- (96) Nors diferencinis metodas yra pateisinamas, lieka klausimas, ar Prancūzijos valdžios institucijoms jį taikant galima išvengti FDJ pranašumo, atsižvelgiant į Komisijos abejones, iškeltas sprendime pradėti procedūrą (žr. 26–32 konstatuojamąsias dalis).
- (97) Sprendime pradėti procedūrą Komisija išreiškė abejonių dėl Prancūzijos valdžios institucijų skaičiavimų, atliktų taikant diferencinį metodą, susijusių su: i) būsimų teisių teorine verte po PACTE įstatymo poveikio (faktinis scenarijus) ⁽⁵⁵⁾; ii) būsimų teisių teorine verte, neįskaitant PACTE įstatymo poveikio (priešingos padėties scenarijus – 1 ir 2 metodai) ⁽⁵⁶⁾, ir iii) FDJ galimybe gauti kompensaciją remiantis griežta valstybės atsakomybe (kitas priešingos padėties scenarijus – 3 metodas).
- (98) Siekdamas apskaičiuoti kompensaciją PACTE įstatymo priėmimo metu, Prancūzijos valdžios institucijos įvertino verslo plano po PACTE įstatymo priėmimo vertę (faktinis scenarijus), remdamosi būsimų išimtinių teisių grynosios dabartinės vertės apskaičiavimu. Šis apskaičiavimas grindžiamas paskutiniu verslo planu, susijusiu su veikla pagal išimtinės teises, kuris buvo naudojamas FDJ vertinimui, atliekamam teikiant planuojamą pirminį viešą akcijų siūlymą. Komisija pažymi, kad verslo planas po PACTE įstatymo priėmimo buvo sudarytas realistiškai ir atitinka rinkos realijas, nes jis pagrįstas finansinėmis prognozėmis, kurias parengė aštuonios finansų įstaigos ⁽⁵⁷⁾, atlikusios FDJ veiklos analizę, ir yra grindžiamas reguliavimo ir teisiniais parametrais, taikomais išimtinių teisių galiojimo laikotarpiu, visų pirma konkrečių azartinių lošimų apmokestinimu pagal PACTE įstatymą.

⁽⁵²⁾ Šiuo atžvilgiu Komisija taip pat pažymi, kad hipotezė dėl FDJ kompensacijos teisių atėmimo atveju atrodo patikima, ypač atsižvelgiant į 49 konstatuojamojoje dalyje UBFT pateiktą lažybų precedentą. Nors galima tokios kompensacijos dydį ypač sunku įvertinti, Komisija pripažįsta, kad ji gali viršyti konkrečią kompensaciją, susijusią su naudojimuisi teisėmis reikalingo turto perdavimu, numatytą 1978 m. gruodžio 29 d. susitarime, kuriuo ji rėmėsi sprendime pradėti procedūrą.

⁽⁵³⁾ Žr. 2023 m. balandžio 14 d. Valstybės Tarybos sprendimus Nr. 436434 ir 436439. Valstybės Taryba nepareikšė nuomonės apie valstybės pagalbos buvimą ir sprendimą priims tik Komisijai priėmus galutinį sprendimą šiuo klausimu. Jos viešasis pranešėjas manė, kad kompensacijai nustatyti taikytas metodas buvo pagrįstas, ir nenustatė jokios akivaizdžios vertinimo klaidos jos apskaičiavime.

⁽⁵⁴⁾ Sprendimo Nr. 436439 21 dalis: „Vidaus saugumo kodekso L. 322-8-L. 322-9-3 straipsniuose, iš dalies pakeistuose potvarkiu, aiškiai ir išsamiai apibrėžti įvairūs lošimai, lošimų kategorijos ir grupės, kuriems taikomos bendrovei LFDJ suteiktos išimtinės teisės ir kurie taip pat atitinka lošimų, kuriuos šiai bendrovei jau buvo leista organizuoti pagal įstatymus iki 2019 m. gegužės 22 d. įstatymo priėmimo, apimtį“.

⁽⁵⁵⁾ Remiantis vidutine svertine kapitalo kaina ir pajamomis iš išimtinių teisių, apskaičiuota, kad po PACTE įstatymo priėmimo atsiradusių teisių vertė yra nuo [...] iki [...] EUR.

⁽⁵⁶⁾ Apskaičiuota būsimų teisių vertė iki PACTE įstatymo priėmimo buvo nuo [...] iki [...] EUR.

⁽⁵⁷⁾ „Citi“, CM-CIC, „BNP Paribas Exane“, „Goldman Sachs“, HSBC, „Kepler“, „Oddo BHF“ ir „Société Générale“.

- (99) Kita vertus, Prancūzijos valdžios institucijos būsimų išimtinių teisių grynąją dabartinę vertę apskaičiavo remdamosi verslo planu, parengtu iki PACTE įstatymo priėmimo, taikydamos 3 metodus ir 11 skirtingų scenarijų, kurių kiekvienas skyrėsi atsižvelgiant į prielaidas, susijusias su komisinio atlygio norma, t. y. statymų dalį, tenkančią FDJ po konkrečių valstybinių azartinių lošimų mokesčių – taigi galiausiai FDJ atlygį (1 metodas), vidutinę svertinę kapitalo kainą (2 metodas) arba valstybės mokėtiną kompensaciją, jei 2019 m. būtų panaikintos išimtinės teisės (3 metodas). CPT aiškiai paprašė taikyti trečiąjį metodą, tačiau jis buvo naudojamas tik kaip papildomas metodas.
- (100) Taikant diskontuotų pinigų srautų metodą ir maždaug 7 % diskonto normą (vidutinę svertinę kapitalo kainą, VSKK) pagal 1 metodą, vadinamą „verslo plano metodu“, buvo įvertintas FDJ išimtinių teisių vertės skirtumas remiantis jos verslo planu po PACTE įstatymo priėmimo ir verslo planu iki PACTE įstatymo priėmimo ⁽⁵⁸⁾, kuriam įtakos turėjo kelios prielaidos dėl galimų nepalankių reguliavimo ir mokesčių sistemos pokyčių, jei nebūtų PACTE įstatymo.
- (101) Šis antrasis verslo planas (iki PACTE įstatymo priėmimo, priešingos padėties verslo planas) rengiamas dviem etapais:
- Jis visų pirma grindžiamas FDJ verslo planu (atsižvelgiant į PACTE įstatymu padarytus pakeitimus), kuriame koreguojamas PACTE įstatymo poveikis (visų pirma mokesčiai ir trukmė), siekiant grįžti prie pradinės mokesčių ir reguliavimo sistemos.
 - Šis verslo planas yra pagrindas įvairiems scenarijams, atspindintiems neigiamą kelių sprendimų, kuriuos valstybė galėjo priimti dėl valstybinių mokesčių ar lošimų leidimų išdavimo politikos pakeitimų, poveikį.
- (102) 3 scenarijai yra sprendimų, kurie turėjo įtakos bendrovei praeityje, pavyzdžiui, bendrovės atlyginimo mažinimas arba naujų lošimo formų neleidimas, tęsinys. Siekiant nustatyti scenarijus, kurių pasireiškimo tikimybė yra didžiausia, statistiniu pagrindu parengiami 3 papildomi scenarijai. Šeši skirtingi scenarijai apibendrinti toliau pateiktoje lentelėje.

1 lentelė

1 metodas. 6 scenarijų aprašymas

Scenarijai	Aprašymas
1(a)	Siekiant imituoti priemones, kurias valstybė galėjo taikyti pagal iki PACTE įstatymo priėmimo galiojusią sistemą, buvo apsvarstyti įvairūs bendrovės komisinio atlygio normos pablogėjimo scenarijai pagal dalyviams skiriamą gražos normą, kiekviename iš jų numatant skirtingo intensyvumo mokesčių didinimą, atitinkantį ankstesnius pokyčius, kurie turėjo įtakos bendrovei.
1(b)	
1(c)	
2(a)	Kiekvienam scenarijui atsitiktine tvarka sudaryta 500 FDJ komisinio atlygio normos pokyčių simuliacijų, remiantis 3 prielaidomis dėl metinės FDJ atlygio sumažėjimo tikimybės.
2(b)	
2(c)	

- (103) Komisija sutinka, kad šie šeši scenarijai yra pagrįsti vertinimo metodais, kurie yra svarbūs apskaičiuojant kompensaciją šioje byloje.

- (104) Be to, Komisija pripažįsta, kad iš esmės sunku numatyti FDJ komisinio atlygio normos pokyčius ilguoju laikotarpiu ⁽⁵⁹⁾, nes tai yra reguliuojamas kintamasis, priklausantis nuo politinių sprendimų.

⁽⁵⁸⁾ Verslo plano, sudaryto iki PACTE įstatymo priėmimo, vertinimas atliekamas neribotam laikui, siekiant atsižvelgti į tai, kad ankstesnėje teisinėje sistemoje teoriškai nebuvo numatytas naudojimosi išimtinėmis teisėmis terminas.

⁽⁵⁹⁾ Nors iš ankstesnių duomenų matyti, kad 2016–2019 m. ir 1997–2006 m. laikotarpiais komisinio atlygio norma mažėjo, pastarąjį laikotarpį sunku palyginti dėl reformos.

- (105) 2 metodu, vadinamuoju VSKK metodu, siekiama aproksimuoti vertės skirtumą, atsirandantį dėl skirtingos diskonto normos (darant prielaidą, kad verslo planas yra pastovus). Kaip ir 1 metodu, juo siekiama įvertinti FDJ išimtinių teisių ir mokesčių sistemos užtikrinimo poveikį, tačiau taikant kitokį principą (didesnė VSKK atspindi aukštesnį rizikos lygį, atitinkantį mažiau stabilų ir mažiau nuspėjamą mokesčių ir reguliavimo sistemą). Diskonto normų skirtumas vertinamas lyginant tame pačiame sektoriuje veikiančių, bet skirtingą reguliavimo sistemos saugumo lygį turinčių bendrovių VSKK. Verslo planas, parengtas iki PACTE įstatymo priėmimo⁽⁶⁰⁾, diskontuojamas taikant VSKK, kuri atspindi rizikos priedą, palyginti su VSKK, naudojama diskontuojant verslo planą, parengtą po PACTE įstatymo priėmimo. Rizikos priedas buvo apskaičiuotas dviem būdais: (1 scenarijus), lyginant, viena vertus, loterijų bendrovių beta duomenis ([...]) ir, kita vertus, nuotolinių lošimų ir sporto lažybų dalyvių beta duomenis ([...]), atsižvelgiant į tai, kad daroma prielaida, jog pastarųjų rizikos profilis yra didesnis (sektorius atviras konkurencijai) nei pirmųjų (iš dalies monopolijų), ir (2 ir 3 scenarijai), skirtingai lyginant Europos energijos tiekimo bendrovių arba komunalinių paslaugų bendrovių VSKK, kurias paskelbė tyrimų analitikai, viena vertus, „nereguliuojamų“ komunalinių paslaugų bendrovių ([...]) ir, kita vertus, reguliuojamomis laikomų įmonių, kurios daugiausia veikia energijos skirstymo ir transportavimo srityje, atžvilgiu, turint omenyje tai, kad pastarosios, kaip manoma, pasižymi daug mažesniu rizikos profiliu. Apibendrinus šiuo metodu gautas įvairių verslo plano scenarijų vertes, galima apskaičiuoti kompensacijos sumą.
- (106) Komisija mano, kad antrasis metodas taip pat yra tinkamas siekiant apytiksliai apskaičiuoti kompensacijos vertę ir kad, nors buvo nagrinėjamos įvairios VSKK prielaidos (žr. 105 konstatuojamąją dalį), Prancūzijos valdžios institucijų dėmesys [...], kaip lyginamiesiems elementams, naudojamiems FDJ VSKK apskaičiuoti, gali būti laikomas pagrįstu, atsižvelgiant į jų panašumus su FDJ. Palyginimas su energetikos sektoriuje veikiančiomis bendrovėmis taip pat yra aktualus, nes energijos tiekimo bendrovių ir bendrovių, kurių pagrindinė veikla yra skirstymas ir transportavimas, skirtumas pagal rizikos pobūdį yra analogiškas nuotolinių lošimų ir sporto lažybų dalyvių ir loterijų bendrovių palyginimui.
- (107) Papildomu 3 metodu, kurio prašė CPT, buvo modeliuojamos teorinio scenarijaus, pagal kurį valstybė ir įstatymų leidėjas būtų nusprendę nutraukti FDJ išimtines teises už kompensaciją ir suteikti FDJ veiklos licenciją 25 metams (tai neatitinka įstatymų leidėjo pasirinkimo priimančią PACTE įstatymą), pasekmės. Kompensacija apskaičiuojama kaip skirtumas tarp licencijos vertės (lygi 25 metų diskontuotų pinigų srautų sumai, apskaičiuotai remiantis FDJ verslo planu po PACTE įstatymo priėmimo) ir kompensacijos, išmokėtos bendrovei FDJ, remiantis valstybės griežta atsakomybe, vertės, kuri lygi verslo plano iki PACTE įstatymo priėmimo vertei (pinigų srautų, diskontuotų taikant tą pačią VSKK, t. y. maždaug 7 % neribotam laikui, suma, įtraukiant mokesčių sistemą, galiojusią iki PACTE įstatymo priėmimo, ir imituojant apmokestinimo pablogėjimą, kad būtų atspindėtas mokesčių neapibrėžtumas), padaugintai iš kompensacijos diskonto.
- (108) Komisija pabrėžia, kad labai sunku įvertinti, ar prielaida, kad FDJ patirs kompensuotinių nuostolių dėl išimtinių teisių suteikimo neribotam laikui atšaukimo, yra pagrįsta. Nors Prancūzijos valdžios institucijos pateikė informacijos, kad teoriškai FDJ galėtų būti laikoma turinčia teisę į kompensaciją, tokios kompensacijos dydį būtų buvę labai sunku nustatyti, ypač dėl to, kad sunku įvertinti „nuostolių“ dalį, kuri laikoma „neįprasta“ (sprendimo pradėti procedūrą 108 konstatuojamoji dalis).
- (109) Išanalizavusios kompensacijos vertinimą, Prancūzijos valdžios institucijos nustatė intervalus, kurių vidurkiai yra tokie: taikant 1 metodą – [...] mln. EUR; taikant 2 metodą – [...] mln. EUR, o taikant papildomą metodą – [...] mln. EUR.
- (110) Atsižvelgdama į šiuos elementus, CPT nurodė, kad išnagrinėjo pateiktus poveikio veiksnius ir įvairius Prancūzijos valdžios institucijų pateiktus metodus ir kad jos pačios vertinimu buvo nustatyta 380 mln. EUR kompensacija. Prancūzijos valdžios institucijos negalėjo tiksliai nurodyti parametru, kuriais CPT rėmėsi, kad gautų 380 mln. EUR atlygio rezultatą, tačiau Prancūzija nurodė, kad vertinimo metodų vidutinių verčių vidurkis⁽⁶¹⁾ yra 377 mln. EUR, taigi artimas nustatytai kompensacijai.

⁽⁶⁰⁾ Verslo plano, sudaryto iki PACTE įstatymo priėmimo, vertinimas atliekamas neribotam laikui, siekiant atsižvelgti į tai, kad ankstesnėje teisinėje sistemoje teoriškai nebuvo numatytas naudojimosi išimtinėmis teisėmis terminas.

⁽⁶¹⁾ Vidutinių verčių vidurkis apskaičiuojamas taip: [...].

- (111) Komisija paprašė valstybės narės parengti alternatyvų metodą (4 metodą), pagrįstą teoriniu diferenciniu scenarijumi kompensacijai apskaičiuoti, atsižvelgdama į susirūpinimą dėl išimtinių teisių galiojimo trukmės, jei nebūtų PACTE įstatymo (priešingos padėties scenarijus), taikomo 1, 2 ir 3 metodams. Sprendime pradėti procedūrą (106 ir 107 konstatuojamosios dalys) Komisija išreiškė abejones dėl priešingos prielaidos, pagal kurią FDJ tomis pačiomis sąlygomis būtų galėjusi naudotis savo teisėmis neribotą laiką, pagrįstumo.
- (112) 4 metodas grindžiamas patikslintu išimtinių teisių laikotarpiu priešingos padėties scenarijuje ir atitinkamai pakoreguotu komisinio atlygio normų pokyčiu, kurio patikslinimai išsamiai aprašyti tolesnėse dalyse.
- (113) Kadangi iki PACTE įstatymo priėmimo naudojimosi išimtinėmis teisėmis sąlygų trukmė buvo apribota iki 25 metų, 4 metodas atsargesnis nei 3 pradinuose metoduose naudota prielaida, t. y. jei nebūtų buvę PACTE įstatymo, FDJ būtų toliau naudojusi visomis savo išimtinėmis teisėmis neribotą laiką tokiomis pačiomis sąlygomis.
- (114) Iš tiesų Komisija mano, kad neaišku, ar, net jei PACTE įstatymas nebūtų priimtas, FDJ būtų galėjusi neribotai naudotis savo išimtinėmis teisėmis pagal iki PACTE įstatymo priėmimo galiojusį režimą, ypač atsižvelgiant į tai, kad reguliavimo sistema praityje buvo reguliariai koreguojama ir kad pagal PACTE įstatymą Prancūzija faktiškai nusprendė apriboti išimtinių teisių galiojimo trukmę (iki 25 metų), kai didžioji FDJ kapitalo dalis buvo parduota privačiam sektoriui. 4 metodas leidžia atsižvelgti į šį neapibrėžtumą, į priešingos padėties scenarijų, jei nebūtų PACTE įstatymo ir FDJ privatizavimo, įtraukiant prielaidą, kad jos išimtinės teisės vis tiek būtų baigusios galioti po 25 metų. Atsižvelgdama į ekonominius pokyčius (pavyzdžiui, nuotolinių lošimų organizatorių atsiradimą po 2010 m. liberalizavimo), Komisija mano, kad 25 metų terminas yra realesnis nei terminas be jokio konkretaus apribojimo. Tokią trukmę galima laikyti atsargia, atsižvelgiant į tai, kad iki 2019 m. išimtinės teisės galiojo nuo XX a. aštuntojo dešimtmečio, t. y. daugiau nei 40 metų.
- (115) Atsižvelgiant į tai, 4 metodas grindžiamas priešingos padėties scenarijumi, kai fiksuota 25 metų trukmė. Taip sušvelninamas pirmasis neigiamas PACTE įstatymo poveikis išimtinių teisių vertei, kuri Prancūzijos valdžios institucijos įvertino taikydamos 1, 2 ir 3 metodus (žr. 22 konstatuojamosios dalies a punktą) ir kuris atitinka Komisijos sprendime pradėti procedūrą išreikštas abejones (sprendimo pradėti procedūrą 106 ir 107 konstatuojamosios dalys).
- (116) Toks scenarijus yra akivaizdžiai atsargesnis nei scenarijai, kuriuos CPT apibendrino remdamasi 1, 2 ir 3 metodais, nes teigiami pinigų srautai nutrūksta praėjus 25 metams.
- (117) Tačiau į 4 metodą įtrauktas dar vienas koregavimas, t. y. FDJ atlygio (komisinio atlygio normos) pokytis pagal scenarijų iki PACTE įstatymo priėmimo. Komisijos prašymu Prancūzijos valdžios institucijos pateikė komisinio atlygio normos parametrus, pakoreguotus taip, kad būtų atsižvelgta į teorinę 25 metų išimtinių teisių galiojimo trukmę.
- (118) Iš tiesų galima manyti, kad tuo atveju, kai išimtinės teisės gali būti nutrauktos anksčiau (praėjus 25 metams, o ne neribotam laikotarpiui), FDJ finansinė rizika būtų santykinai didesnė, nes sutrumpėtų laikas, per kurį bendrovė galėtų gauti pelno. Todėl galima teigti, kad tokio modelio atveju komisinio atlygio normų sumažėjimas (taigi ir FDJ atlygio sumažėjimas) būtų ne toks reikšmingas kaip tuo atveju, kai teisėmis ketinama naudotis neribotą laiką.
- (119) Normų pokytis grindžiamas verslo plane, kuris buvo naudojamas kompensacijai apskaičiuoti, prognozuojamu statymų padidėjimu⁽⁶²⁾. Šiuo tikslu Prancūzijos valdžios institucijos rėmėsi kitų metodų prielaidomis, pritaikydamos komisinio atlygio normų mažėjimo dažnumą, kad būtų atsižvelgta į paskelbtą išimtinių teisių galiojimo pabaigą praėjus 25 metų laikotarpiui.
- (120) Komisija mano, kad remtis ribota teisių galiojimo trukme pagal priešingos padėties scenarijų, jei nebūtų PACTE įstatymo (kitais tarant, manyti, kad FDJ ir toliau naudotųsi iki PACTE įstatymo priėmimo buvusiomis sąlygomis, bet tik 25 metus – iki 2044 m.), yra atsargus požiūris, siekiant užtikrinti, kad pagalba nebūtų teikiama.

⁽⁶²⁾ Primename, kad praityje už biudžetą atsakingas ministras reguliariai keitė FDJ komisinio atlygio dydžius (1997–2016 m. – pagal lošimų kategorijas, o nuo 2016 m. – pagal gražos normos kategorijas). Be ciklinių įvykių, šie pakeitimai vyko atsižvelgiant į lošėjų statymų tendencijas.

- (121) Komisija mano, kad mažesnis komisinio atlygio normos pagal terminuotą scenarijų sumažinimas gali būti pateisinamas, atsižvelgiant į tai, kad pagal verslo planą, parengtą iki PACTE įstatymo priėmimo, teisių galiojimo trukmė apribota iki 25 metų. Komisija mano, kad teisių galiojimo trukmė ir atlygio dydis yra konceptualiai susiję, o tai turi įtakos ir FDJ atlygiui, ir pelningumui. Be to, Komisija pažymi, kad Prancūzija tik pakoregavo normų mažinimo dažnumą, atsižvelgdama į numatomą statymų padidėjimą ir į ankstesnius koregavimus, atliktus iki PACTE įstatymo priėmimo.
- (122) Pagal prielaidas, kuriomis grindžiamas 4 metodas, teisių vertė pagal priešingos padėties scenarijų (jei nebūtų PACTE įstatymo) yra [...] EUR.
- (123) Atsižvelgiant į tai, kad pagal faktinį scenarijų (po PACTE įstatymo priėmimo) teisių vertė yra [...] EUR, taikant 4 metodą gaunama 97 mln. EUR didesnė kompensacija (nei CPT apskaičiuota 380 mln. EUR kompensacija) – iš viso 477 mln. EUR.

6.1.5.1.3. Išvada

- (124) Apibendrinant galima daryti išvadą, kad pagal 4 metodą apskaičiuota kompensacija yra 477 mln. EUR, t. y. 97 mln. EUR didesnė už CPT apskaičiuotą atlygio dydį (380 mln. EUR).
- (125) Siekdama patvirtinti, kad pagalba nebuvo suteikta, Komisija pažymi, kad Prancūzija išipareigojo 97 mln. EUR, palyginti su CPT apskaičiuotu atlygiu, padidinti kompensaciją.

7. IŠVADOS

- (126) Komisija daro išvadą, kad, PACTE įstatymu FDJ suteikus išimtinės teises, bendrovei „Française des Jeux“ nebuvo suteiktas joks ekonominis pranašumas.
- (127) Todėl priemonė nėra valstybės pagalba pagal SESV 107 straipsnio 1 dalį.

PRIĖMĖ ŠĮ SPRENDIMĄ:

1 straipsnis

Priemonė, kurią Prancūzijos Respublika taikė bendrovei „Française des Jeux“, padidinta 97 mln. EUR, nėra pagalba pagal Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 107 straipsnio 1 dalį.

2 straipsnis

Šis sprendimas skirtas Prancūzijos Respublikai.

Priimta Briuselyje 2024 m. spalio 31 d.

Komisijos vardu
Margrethe VESTAGER
Vykdomoji pirmininko pavaduotoja